Lääne-Viru Omavalitsuste Liit

LÄÄNE-VIRU MAAKONNA ARENGUSTRATEEGIA 2030+

2018

SISUKORD

1. SISSEJUHATUS 3

2. PROTSESSI KIRJELDUS 4

3. LÜHIKOKKUVÕTE 6

4. LÄHTEOLUKORRA ANALÜÜS 8

4.1. OLUKORRA KIRJELDUS 8

4.2. MAAKONNA TUGEVUSED, KONKURENTSIEELISED, ARENGUVAJADUSED 17

4.2.1. INIMARENG 18

4.2.2. MAJANDUSARENG 19

4.2.3. TEHNILINE TARISTU 19

5. VISIOON 20

6. STRATEEGILISED VALIKUD 21

6.1. STRATEEGILISED EESMÄRGID 21

6.2. MAAKONNA ARENDAMISE PÕHIMÕTTED JA VÄÄRTUSED 22

6.3. MAAKONNA PÕHISUUNAD JA ARENGUVALDKONNAD 23

6.3.1 PÕHISUUND "INIMARENG" 23

6.3.2. PÕHISUUND "MAJANDUSARENG" 26

6.3.3. PÕHISUUND "TEHNILINE TARISTU JA ÜHISTRANSPORT" 27

7. SEOSED TEISTE ARENGUDOKUMENTIDEGA 30

7.1. LÄÄNE-VIRUMAA OOTUSED RIIGITASANDILE 30

8. ELLUVIIMISE KORRALDUS JA SEIRE 32

9. TEGEVUSKAVA 33

1. SISSEJUHATUS

Maakonna arengustrateegia on maakonna arengusuundade strateegiliste valikute kokkuvõte kolmes valdkonnas: inimareng, majandusareng ning tehnilise taristu ja ühistranspordi areng. Maakonna arengustrateegia hõlmab maakonna arengu peamisi strateegilisi eesmärke aastani 2030+, valdkondlike väljakutseid ehk esmatähtsaid teemasid, millega tuleb tegeleda, ning nende esmatähtsate teemade täpsemaid tegevussuundi ja eesmärke kuni aastani 2023.

Arengustrateegia aastani 2023 seatud tegevuseesmärke välja töötades on lähtutud Lääne-Viru maakonna vajadustest ja tegevuste elluviimise võimalustest, koostööpartnerite eesmärkidest ning riiklikust regionaalpoliitikast. Arengustrateegia kajastab maakonnatasandil seatud eesmärke, maakonna ühishuvisid ja -tegevusi.

Maakonna arengustrateegia ja tegevuskava avalikustati Lääne-Viru Omavalitsuste Liidu veebilehel perioodil 7. jaanuarist kuni 25. jaanuarini 2019, mille jooksul laekus kirjalikult vormistatud ettepanekuid ja täiendusi seitsmelt esitajalt. Täiendus- ning parandusettepanekuid arengustrateegiasse ning tegevuskavasse laekus ka seitsmelt maakonna kohaliku omavalitsuse volikogult. Strateegia ja tegevuskava kiideti heaks kõigis maakonna kohalike omavalitsuste üksuste volikogudes.

Lääne-Viru maakonna arengustrateegia 2030+ muutmise protsessi nõustasid OÜ KT Europroject Management konsultandid Tiina Vilu ja Katrin Suursoo.

2. PROTSESSI KIRJELDUS

Lääne-Viru maakonna arengustrateegia 2030+ muutmise protsess oli ülesehitatud järgmiselt:

1. Juhtrühma moodustamine. Juhtrühma valiti 8 liiget koosseisus:

- Indrek Kesküla - juhtrühma juht (Väike-Maarja Vallavalitsus, vallavanem);
- Aarne Laas (Kadrina Vallavalitsus, abivallavanem);
- Anneli Kivisaar (Haljala Vallavalitsus, kogukonna- ja arendusnõunik);
- Eve Ojala-Bakradze (Viru-Nigula Vallavalitsus, arendusjuht);
- Gustav Saar (Vinni Vallavalitsus, arendusnõunik);
- Kaire Kullik (Rakvere Vallavalitsus, arendus- ja planeerimisspetsialist);
- Marko Torm (Rakvere Linnavalitsus, linnapea);
- Riho Tell (Tapa Vallavalitsus, vallavanem);

Juhtrühma ülesanded olid järgmised:

- protsessi algatamine,
- rollide jaotamine,
- üldises tegevus- ja ajakavas ning põhisuundades ja põhimõtetes kokkuleppimine,
- teemarühmade moodustamine,
- kaasatavate organisatsioonide/inimeste/huvigruppide määratlemine,
- teemarühmade tööde kokkuvõtete analüüsimine,
- kitsaskohtade selgitamine ja neile lahenduste leidmine,
- tegevuskava sisendi analüüsimine,
- ühishuvide määratlemine,
- tegevuste seostamine omavalitsuste arengukavadega ja naabermaakondade strateegiatega,
- strateegia muutmise korra ja seire koostamine.

2. Konsultandi leidmine protsessi juhtimiseks ja strateegiadokumendi koostamiseks.

3. Teemarühmade moodustamine järgmistes valdkondades (9):

- avalikud teenused,
- ettevõtlus ja tööhõive,
- haridus,
- keskkonnataristu,
- kultuur ja sport,
- noorsootöö,
- turvalisus ja rahvatervis,
- tehniline taristu ja ühistransport,
- vabaühendused.

2018. aasta juulist augustini toimus kaks suuremat teemarühmade seminaride päeva. Esimesel päeval toimus põhisuundade probleemide ja kitsaskohtade väljatoomine ning eesmärkide püstitamine. Teisel päeval leidis aset tegevuskavas tegevuste määratlemine aastateks 2019-2023. Strateegia seminaridel osales maakonnast kokku ligi 100 erinevate valdkondade asjatundjat. Lisaks laekus 15 kirjalikku vastust neilt spetsialistidelt, kes ei saanud seminaridel osaleda.

Teemarühmades osalenud on toodud Lisas 2.

4. Riiklikes strateegiates seatud arengusuundumuste seostamine Lääne-Viru maakonna arengustrateegiaga.

5. Lääne-Viru maakonnaplaneeringu seostamine arengustrateegiaga (olukorras, kus maakonnaplaneering on kehtestamata). Ruumilise lahenduse koostamine arengustrateegiale.

6. Lääne-Viru maakonna omavalitsuste arengukavadest ja naabermaakondade strateegiatest, LEADER tegevuspiirkondade strateegiatest ja muudest piirkondlikest strateegiatest seoste leidmine.

7. Strateegia koostamine ja keeleline toimetamine.

Pidevalt toimus erinevate tegevuste kaupa täiendav kaasamine, protsessi avalikustamine ning kooskõlastamine. Samuti on strateegia eesmärkide osas nõu peetud Rahandusministeeriumiga.

3. LÜHIKOKKUVÕTE

Lääne-Viru maakonna arengustrateegia on maakonna arengut suunav dokument, mis toimib maakonna asutuste, organisatsioonide, kohalike omavalitsuste ühistel kokkulepetel ning ühisel panustamisel. Arengustrateegia koostamisse kaasati erinevaid ühiskondikke huvigruppe: erinevate valdkondade spetsialistid ning ettevõtjad ja kolmas sektor.

Arengustrateegiast tulenevaid tegevusi viiakse läbi eelkõige järgmistes strateegilstes punktides:

- Säilitatud on loodus- ja elukeskkond tasakaalustatud maakasutuse kaudu.
- Suurem majanduslik ja logistiline integreeritus Põhja-Eesti regioonis.
- Rahvusvaheliste arengukoridoride sõlmpunktid maakonnas.
- Sotsiaalsete teenuste kõrge kvaliteet ja kättesaadavus.
- Säilitatud maakonna identiteet ja traditsioonid, juba loodud väärtuste hoidmine.
- Lisandväärtusi loov haridusvõrgustik.
- Suurenenud ettevõtluse konkurentsivõime maakonna kompetentsidest lähtuvalt. Maakonnas rahvusvahelist koostöövõrgustikku omav teadus- ja arenduskeskus.
- Elukestva õppe võimaluste tagatus läbi kõrg-, kutse- ja huvihariduse maakonnas.
- Maakonna elanike tervena ja kaua elatud eluaastad.

Lääne-Viru maakonna tugevuste arendamine võimaldab saada konkurentsieelise, muutudes atraktiivseks majandus- ja elukeskkonnaks Põhja-Eesti regioonis. Konkurentsieelis saavutatakse kasutades ära rahvusvahelisi liikumiskoridore nii maal kui merel majanduse arendamiseks, arendades kultuuri-, pere- ja aktiivse turismi võimalusi, tähtsustades kohaliku toidu ja teenuste arendamist maaettevõtluse mitmekesistamisel ning kogukonnateenuste arendamist maapiirkondade arengu tasakaalustamiseks.

Strateegiliste eesmärkide saavutamise tulemusena panustatakse Lääne-Virumaal inim- ja majandusarengusse ning tehnilisse taristusse, mille tulemusena on Lääne-Virumaa jätkuvalt väga hea elukeskkonnaga, edukate ettevõtete ning aktiivsete ja hakkajate inimestega maakond Eestis.

Maakonna arengustrateegia koostamise ja elluviimise eest vastutab maakondlik arenguorganisatsioon Lääne-Viru Omavalitsuste Liit.

Lääne-Virumaa arengusuundumusi visualiseerib järgnev joonis:

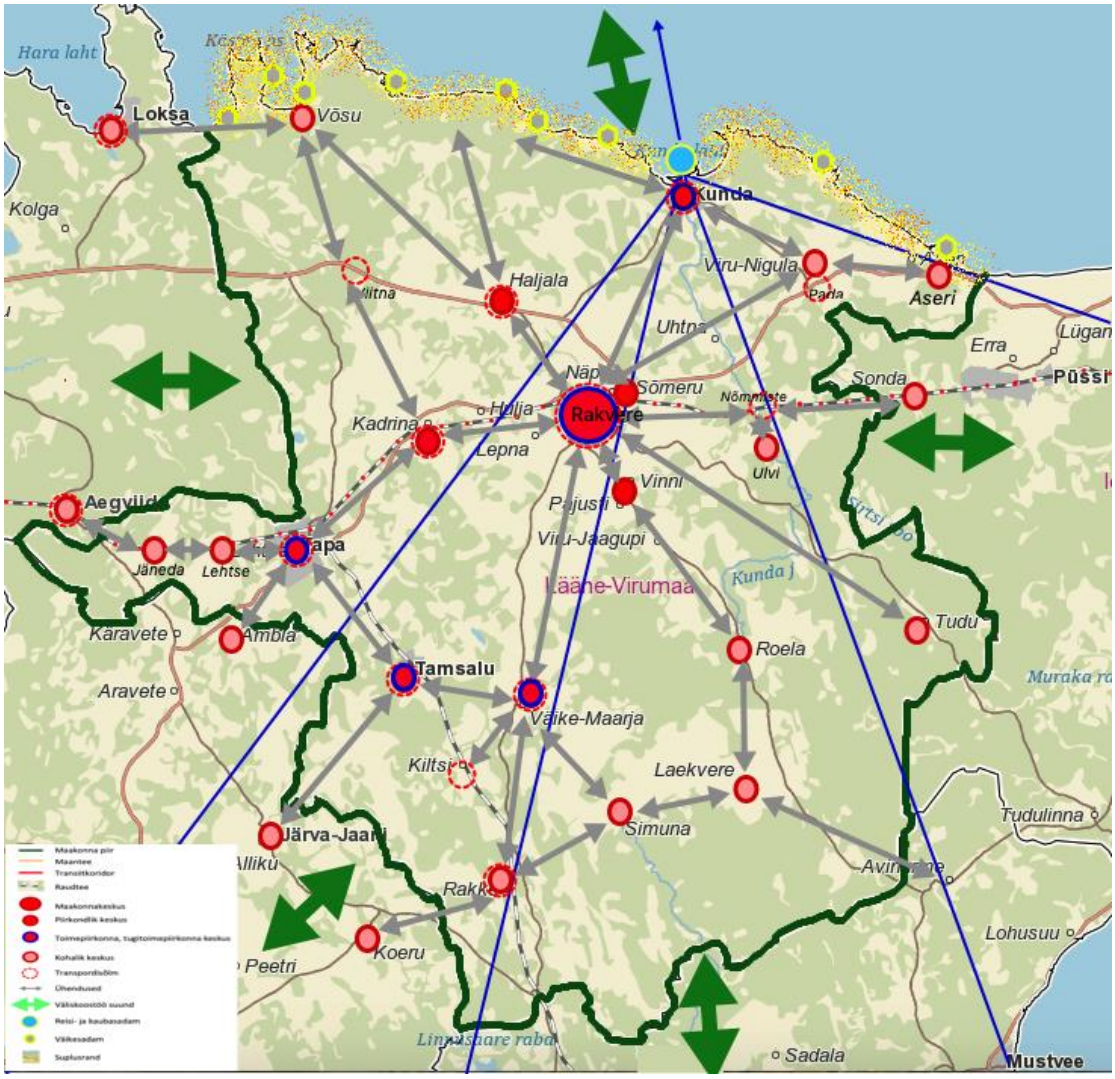

Joonis 1. Lääne-Virumaa arengusuundumused.

4. LÄHTEOLUKORRA ANALÜÜS

4.1. OLUKORRA KIRJELDUS

Geograafiline asukoht

Lääne-Viru maakond asub Põhja-Eestis ja piirneb Harju, Ida-Viru, Jõgeva ja Järva maakondadega ning Soome lahega. Maakonnakeskusest Rakverest on Tartusse ca 120 km, Narva ca 110 km ja Tallinnasse ca 100 km. Kunda sadamast üle Soome lahe Kotka linna on ca 120 km ja Loviisa linna ca 100 km.

Käesolev Lääne-Viru maakonna arengustrateegia hõlmab piirkonda, mis on 2017.aasta kohalike omavalitsuste valmiste järgselt suurenenud, hõlmates ka Ida-Viru maakonnast endist Aseri valda, mis ühinemise käigus on uue moodustunud Viru-Nigula valla koosseisus. Lääne-Viru maakonnas on kokku 8 omavalitsust: Rakvere linn, Haljala vald, Kadrina vald, Rakvere vald, Tapa vald, Vinni vald, Viru-Nigula vald, Väike-Maarja vald.

Rahvastik

2018. aasta alguse seisuga oli Statistikaameti andmetel maakonna rahvaarv 59 791 inimest, millega ollakse maakondade võrdluses 5. kohal. Statistikaamet näeb maakondade rahvaarvu prognoosis Lääne-Viru maakonna rahvaarvuks 2030. aastal ette 51 300 inimest ehk 2018. aasta algusega võrreldes 14% vähem.

Arvestades inimeste mobiilsuse jätkuvat kasvu, on üha enam tõenäoline, et inimeste elu- ja töökoht ning teenuste tarbimise koht ei piirdu ühe kitsa regiooniga, näiteks maakonnaga. Aina suurema kaaluga on paindlikud, sagedased ja kahepoolsed ühendused, mis seovad inimeste elu- ja töökoha ning teenuste tarbimise piirkonnad. Töökohtade kättesaadavus või kättesaamatus ühenduste kaudu on inimeste põhiliseks aluseks elukoha valikul. Võimalikult stabiilse püsielanikkonna tagamiseks tuleb luua töökohti ka kohapeal. Püsielanikkonda on vaja toimiva ja kvaliteetse sotsiaalse taristu ning avalike teenuste ülalpidamiseks, mis omakorda, koos hoitud looduskeskkonnaga, on eelduseks, et piirkonda peetaks atraktiivseks elukeskkonnaks.

Looduskeskkond ja maavarad

Looduskeskkonnalt ja -väärtustelt on Lääne-Virumaa Eesti mõistes mitmekesine ja isegi vastuoluline. Ligi 36%'il maakonna territooriumist lasuvad riigi strateegilise maavara – põlevkivi, aga ka fosforiidi ja tehnoloogilise lubjakivi maardlad. Samas on Pandivere piirkond ühe väga olulise loodusvara, põhjavee allikaks. Maakonna põhjarannik on ligi 60% ulatuses Lahemaa Rahvuspargi osa. Rahvuspargi eesmärgiks on kaitsta unikaalset rannamaastikku, püsielupaiku, aga ka traditsioonilist inimasustust rannaalal. Lääne-Virumaa põllumaad on kõrge viljakusega.

Maakonnas kaevandatakse tööstuslikus mahus maavarasid tsemenditootmiseks. Edasised plaanid kaevandada maavarasid energia, väetiste ja ehitusmaterjalide

tootmiseks on juba praegu tekitanud avalikku arutelu elukeskkonna säilimise üle ja toonud kaasa pigem tõrjuva hoiaku maavarade kaevandamise suhtes. Maavarade kaevandamine võib Lääne-Viru maakonnas olla teravas vastuolus teise ressursi, põllumajandusmaa kasutamisega, mille väärtus üha suureneb seoses selliste üleilmsete suundumustega nagu kasvav vajadus toidu järele ning kliima soojenemine. Nii maavarade kui ka põllumajandusmaa intensiivne kasutus sunnib mõtlema põhjavee kaitstusele, mille suurim reservuaar asub Pandivere piirkonnas.

Maakonna puhkemajanduslik ressurss sõltub teistest maakasutuse liikidest. Näiteks võimalik kaevandamisest tulenev kuvandi muutus – tuntus kaevanduspiirkonnana ja ümbruskonna elukeskkonna halvenemine – võib takistada puhkemajandusliku ressursi kasutamist. Tulenevalt eelöeldust on üheks peamiseks eelseisva perioodi ülesandeks planeerida tasakaalustatud maakasutust maakonnas, arvestades vajadusi, ühtlasi säilitades, kaitstes või ära määrates maakasutuse kõrgeim potentsiaal erinevate olemasolevate väärtuste seas. Praegu on maavarade kaevandamisele antud seadustega pigem eelisseisund, mis võib pärssida majandustegevust või elukorraldust kohtades, kus sisuline maakasutus muude väärtuste alusel oleks otstarbekam.

Keskkonnahoid

Energiasääst ja keskkonnahoid, sealhulgas jäätmemajandus, on Lääne-Virumaa jaoks olulised teemad. Maakonnas on vaja rekonstrueerida küttesüsteeme ja uuendada tänavavalgustust, luua võimalusi kvaliteetse joogivee- ja kanalistatsioonisüsteemide rajamiseks, hooneid ehitada või renoveerida energiasäästu või energiatõhususe põhimõtteid arvestades. Üha rohkem soovitakse katta olemasolevate ühiskondlike hoonete energiavajadust, kaasates alternatiivenergia ning energiatõhususe võimalusi. Toetudes maakonna põllumajanduslikule potentsiaalile võib biogaas olla peamiseks alternatiivenergia allikaks. Maakonnal on võimalus rakendada keskkonnahoidlikke (gaas, elekter) ühistranspordilahendusi.

Keskkonnahoid tähendab ka keskkonnahariduse olulisust. Keskkonnahariduse üheks keskuseks Eesti üldhariduskoolidele on juba aastaid olnud Sagadi Looduskool. Edu keskkonnahoius ja uuenduslike mõtete levitamises on tihedalt seotud keskkonnahariduse juurutamisega üldhariduskoolides. Keskkonnaõppesse tuleb kindlasti rohkem panustada, samuti parandada keskkonnahariduse taristut (loodusharidusskeskused ja muud õpikohad, nagu näiteks looduse õpperajad ja hoiualad).

Transport ja ühendused

Lääne-Viru maakonda läbivad olulised Eesti riigi raudteeühendused Tallinnast Peterburi, Pihkva ja Riia suunal. Maakonda läbivad Tallinn-Narva ja Pärnu-Rakvere-Sõmeru põhimaanteed. Kundas asub regionaalne kaubasadam. Maakonna ühendatust eelkõige Tallinnaga tuleb lugeda heaks: neljarealine põhimaantee, tihe kommertsbussiliiklus, millele lisandub raudteeveondus. Valdav osa pendelrändest väljapoole maakonda on seotud Tallinna ja Harju

maakonnaga. Arvestades Ida-Virumaa potentsiaali töökohtade piirkonnana, samuti Lääne-Virumaa võimalusi pakkuda head elu- või ka töökeskkonda nii Harju- kui ka Ida-Virumaal töötajatele, on olemas vajadus kahesuunaliste piisava sagedusega ühistranspordiliinide järele, mis ühendavad kõiki Põhja-Eesti piirkondlikke keskusi. Tähtis on tõsta reisirongiühenduse sagedust Tallinna-Narva liinil, kas otseühendustena või siis Tapa-Narva liinil ümberistumisega Tallinna suunas ja vastupidi. Raudtee elektrikontaktvõrgu laienemine Rakvereni on olulise tähtsusega, eelkõige rongiühenduse sageduse tõstmise eesmärgil. Hetkel on Tallinna suunal elektrirongiühendus märksa tihedam kui diiselrongiühendus, samas hõlmab elektrirongiühendus ainult Harjumaad ja lõppeb Aegviidu väikeasulas. Maakonna arengut silmas pidades on mõistlik ehitada elektrirongiühendus vähemalt Tapani, ideaalis Rakvere ja Kundani. Rongiliiklus on vaja kättesaadavaks teha raudteeäärsetele piirkondadele, lisades olemasolevatele liinidele lisapeatusi (nt Kiltsis ja Rakkes või siis ka käivitada Rakvere-Jõhvi/Narva siseliin), kuna tihe rongiliiklus aitab reaalselt parandada elanikkonna tööhõivet, ettevõtete tööjõupuudust, õppimisvõimalusi, meditsiiniliste ja muude teenuste kättesaadavust jne, samuti aitab edendada turismi (nt jalgratta- ja jalgsimatkajad). Vajalikud oleksid ka riigipoolse veondustoetusega tagatud bussiühendused maakonnakeskuste vahel (Rakvere-Jõhvi, Rakvere-Paide). Edaspidi on oluline ehitada neljarealine Tallinna-Narva põhimaantee välja Haljala ristmikust Narva poole.

Aastaid on räägitud regulaarse laevaühenduse loomisest Kunda ja Kotka vahel. Kunda sadam kuulub eraomandisse. Viimastel aastatel on tõusnud huvi Kunda sadama kasutuselevõtuks ka reisisadamana, mis on oluline nii sadama enda kui ka maakonna edasise arengu seisukohast. Algselt Lääne-Viru Maavalitsuse ja hiljem Kunda Nordic Tsement AS algatusel ning omavalitsuse toetusel tehtud uuringute alusel on Eesti poolel olemas vajadus ja potentsiaal kauba ning inimeste (töölkäijad, turistid) liikumiseks Kunda-Kotka/Loviisa liinil, lisaks on valmimas lähiajal uuringud Soome poolel. Sillamäe sadama püüded taaskäivitada ühendust Kotkaga kinnitavad sellise ühenduse potentsiaali. Laevaliikluse algatamist nii Kunda kui ka Sillamäe suunalt ei tohi pidada konkureerivaks, vaid pigem tuleks siin näha võimalusi koostööks Sillamäe-Kunda-Kotka/Loviisa liinil. Tähtis on riikide tasandi strateegiline (ja regionaalpoliitiline) otsus, kas Eesti ja Soome vaheline ühendus on korraldatud vaid ühest kohast (Tallinna-Helsingi liinil) või aidatakse kaasa ühendusvõimaluste loomisele ka teistest piirkondadest. Regulaarse rahvusvahelise laevaühenduse loomine aitaks oluliselt tihendada Lääne-Virumaa, aga ka muude Ida-, Kesk- ja Lõuna-Eesti maakondade majandussuhteid Ida-Soome regiooniga. Samuti pakuks see uusi võimalusi inimeste liikumiseks neis suundades nii töö eesmärgil kui ka külastajatena.

Oluline riiklik strateegiline otsus on seegi, kas sarnaselt naaberriigi Soomega alustatakse piiriüleste arengukoridoride kujundamist, nagu on näiteks Lõunakaar Peterburi-Tallinna-Stockholmi suunal, mille eesmärgiks on suurendada kaupade ja inimeste liikumist piirkonnas ning seeläbi toetada regiooni arengut. Lääne-Virumaal on selge potentsiaal kaubavoogude teenindamiseks logistilistes sõlmpunktides nagu Tapa, Rakvere ja Kunda, samuti turistide teenindamiseks tänu oma kultuuri-, loodus- ja terviseturismi võimalustele. Rakvere, Tapa ja Kunda puhul on oluline realiseerida kavandatud

projekte transiitliikluse paremaks ja paindlikumaks suunamiseks: Rakvere nn Põhjaring (ühendamaks Pärnu ja Narva suunda) ja Kunda linna läbiv liiklusskeem Kunda sadamani.

Samuti on tähtis parendada maakonnasiseste piirkondlike keskuste omavahelisi ühendusi, mistõttu on oluline vaadata põhjalikult üle maakonna ühistranspordivõrk, eelkõige korralduslikust seisukohast, saavutamaks optimaalseimat kattuvust avaliku sektori vahendite eest korraldatud liinide vahel. Saavutamaks hõreasustatud piirkondades suurenevat sõiduvõimaluste sagedust ja paindlikkust tuleb orienteeruda rohkemate ümberistumisvõimaluste peale keskustes ning leida võimalused nõude või tellimustranspordi kasutusele võtmiseks.

Lääne-Virumaa omavalitsuste algatusel on koostatud maakonnaplaneeringu teemaplaneering „Lääne-Virumaa jalg- ja jalgrattateed“, milles on määratletud kõik perspektiivsed kergliiklusteed tähtsuse järjekorda seatuna. Arengustrateegia perioodi jooksul esimese tähtsusjärjekorra teede väljaehitamine tähendab peaaegu kõigi maakondlike keskuste ühendamist oma otsese tagamaaga kergliiklusteede abil. Seoses keskkonnahoidliku liikumisviisiga, paremate ühendusvõimaluste loomisega ja turismimajanduse edendamisega on maakonnas perspektiivikas arendada välja piirkondlik kergliiklusvahendite rendi- ja teenindustaristu.

Majandusareng

Lääne-Viru maakond toodab 2,8% kogu Eesti sisemajanduse koguproduktist (Statistikaamet, 2017), millega ollakse 5. kohal maakondade seas. Põhja-Eesti regioon, kuhu Lääne-Virumaa kuulub, toodab aga rohkem kui 70% Eesti SKPst ehk siia on koondunud valdav osa Eesti majandusest. See mõjutab Lääne-Viru maakonna ettevõtluskeskkonna kujunemist ja annab selged eeldused ning ka eelised tuleviku arenguteks.

Eesti regionaalarengu strateegia sätestab Lääne-Viru maakonna spetsialiteetidena intelligentsete hoonete tehnoloogiate arendamist ja ehitusmaterjalide tootmist. SA Lääne-Viru Arenduskeskuse poolt koostatud investorprofiilis on mainitud maakonna võtmesektoritena transporti ning logistikat, metalli-, puidu- ja toiduainetööstust. Maakonna ettevõtete aastakäibe järgi on suuremad ettevõtlusharud kaubandus, toiduaine- ja puidutööstus, ehitusmaterjalidetööstus ning põllumajandus. Tööandjatena lisanduvad siia veondussektor ja mööblitööstus. Maakonna ettevõtlusstruktuur on mitmekesine ja seda on peetud ka maakonna majanduse üheks tugevuseks, kuna kriiside ajal tasakaalustab mitmekesisem struktuur võimalikud negatiivsed mõjud. Maakondlik spetsialiseerumine on üha keerukam, sest ettevõtlus ise on ressursside ja turgude kasutamisel üha vähem piiratud maakondade ja isegi riikide piiridega. Lääne-Viru maakonnas on maakonna avaliku sektori, haridus- ja teadusasutuste ning ettevõtjate koostöös otstarbekas osutada tähelepanu järgmistele sektoritele:

- põllumajandus ja toiduainetööstus kui traditsioonilised maakonna ettevõtlusharud üha kasvava toiduvajaduse ja -tootmise maailmatrendi valguses;
- puidutööstus kui traditsiooniline maakonna ettevõtlusharu, millel on maakonnas nii tooraine- kui ka hea logistiline baas;
- ehitusmaterjalitööstus kui traditsiooniline maakonna ettevõtlusharu, kus koostöös arendatava regionaalse teadus- ja arenduskeskusega saab toodetes rakendada innovatsiooni;
- transport ja logistika, eeldades ida-lääne ja põhja-lõuna suunaliste rahvusvaheliste arengukoridoride edendamist;
- metalli- ja masinatööstus, arvestades naabermaakondade potentsiaali selles ettevõtlusharus ja Lääne-Virumaa võimalusi pakkuda alltöövõttu või selleks koopereeruda ning kasutada kvalifitseeritud tööjõudu;
- turism ja puhkemajandus.

Maakonna tasandil tuleb välja arendada ettevõtlus- ja pädevuskeskuste pakutavate tugiteenuste pakett maakonna võtmesektorite ettevõtetele, mis aitaks kaasa tootearendusele, innovatsioonile, vajaliku oskustööjõu väljaõpetamisele.

Turism

Maakonnale oluline majandusharu on turism. Maakonna osaks on Lahemaa kui Eesti üks tuntumaid külastuskeskkondi koos oma loodus- ja pärandkultuurmaastike, rannapuhkealade ja mõisakompleksidega. Lääne-Virumaal tegutsevad kindlad liidrid omas turismitootesegmendis, nagu AS Aqva Hotels ja SA Virumaa Muuseumid. Statistikaameti andmetel oli 2017. aastal maakonniti kõige rohkem muuseumikülastajaid tuhande elaniku kohta Lääne-Virumaal, mis edestas järgnevaid maakondi ligi kaks korda. Võib kindla veendumusega öelda, et see on paljus saavutatud tänu SA Virumaa Muuseumid tegevusele, kelle atraktiivsed ja hästi toimivad kompleksid, nagu Rakvere linnus, Palmse mõis, Politseimuuseum, Altja kaluriküla jt, on aastas toonud ca 200 000 külastajat. Vajadus olemasolevaid atraktsioone arendada ja uuendada on loomulikult olemas kogu maakonnas.

Lääne-Virumaal korraldatakse regulaarseid kultuuri- ja rahvaspordiüritusi, mille osalejaskond on nii üle-eestiline kui ka rahvusvaheline. Kindlaks märksõnaks Lääne- Viru maakonna turismitoote puhul on mitmekesisus. Varasemal perioodil tublisti arendatud ja hästi toimivate Lahemaa mõisakomplekside (Sagadi, Palmse, Vihula) kõrval on ruumi ka teistele mõisaturismi arendustele, milleks praegu jätkub maakonnas nii mõisaid (Neeruti, Moe, Kiltsi, Jäneda, Arkna, Muuga jt) kui ka ideedega arendajaid. Maakonna turismitoodet mitmekesistab rahvaspordivõimalusi pakkuvate puhkealade (sh Emumägi, Rakke terviserajad, Äntu järved, Ebavere terviserajad, Viitna järved, Neeruti terviserajad, Jäneda terviserajad ja Kalijärv, Mänikmäe terviserajad, Tamsalu terviserajad, Porkuni järved, Kadrina terviserajad, Palermo terviserajad, Mõedaku terviserajad, Vinni-Pajusti terviserajad, Tudu terviserajad jpt), samuti Võsu ja Kunda rannaalade väljaarendamine. Rakvere linna kultuuriobjektide taristu (Vallimäe kompleks, Pärdi kontserdihoone, rahvatantsukeskus) vajab uuendamist, et jätkuvalt

pakkuda häid võimalusi mõjukate kultuuriürituste korraldamiseks ja tuua maakonda külastajaid. Oluline on maakonna ääremaa kultuuri mitmekesistamine, mis vajab uuendamist ja mitmekesistab piirkonna elu ja annab võimalusi erinevate kultuuriüritust korraldamiseks.

Vastavalt Lääne-Virumaa arengustrateegis 2030 toodule vajab maakonna rannikuala mõnda mastaapsemat turismiettevõtmist ja kuna seda kitsaskohta ei ole siiani lahendatud on see endiselt päevakorral. Samas Lahemaa rahvuspargi piires kerkivad esile looduskaitset ja miljööväärtust puudutavad küsimused, mille puhul võib ilmneda vastuolu ettevõtmise majanduslike eesmärkidega. Traditsioonilisest rannapuhkemajandusest eristub tsemenditootmise teemapargi arendamise kava Kundas. Teemapargist võib kujuneda põhjarannikul oluline atraktsioon. Olemasolev traditsioonidega tsemenditootmine annab hea eelduse kava elluviimiseks ning konkurentsieelise annab idee unikaalsus. Samalaadset, maakonna traditsioonilisele majandustegevusele toetuvat Eesti Alkoholi- ja Karastusjoogitööstuse Teemapargi arendamist kavandatakse Moel ning rajamisel on Arkna Tervise- ja Agroturismi Teemapark. Nimetatud teemaparkide arendamise eest seisavad olemasolevad sama valdkonna ettevõtted, mis peaks andma ka suurema kindluse ideede teostumiseks.

Rannikuala turismimajanduse arendamise üheks võimaluseks, kuid praegu ka kitsaskohaks, on väikesadamate seisukord ja nende toimimine külastussadamate võrgustikuna. Kuigi tegevust on alustanud Eisma ja Võsu väikesadamad, on maakonna kõigil ülejäänud väikesadamatel vajadusi investeeringuteks alates sadamate veeteede mereohutuse tagamisest kuni sadamarajatisteni välja. Peab astuma samme nende seisukorra parandamiseks ja koostöö algatamiseks nii Eesti kui ka Soome ja Vene partneritega, rajamaks väikesadamate võrgustikku näiteks ka ELi piiriülese koostöö raames. Ühenduste olemasolu on elutähtis riigi kui turismisihtmaa arendamisel. Sama kehtib turismiarenduse regionaalsel tasandil, mistõttu tuleb üle korrata heade ühenduste olemasolu tähtsus Lääne-Virumaa jaoks – nii pealinna Tallinna kui ka Soome lahe regiooni suurima keskuse Peterburi suunal, samuti põhjasuunal üle Soome lahe.

Puhkemajanduse seisukohast on arengupotentsiaali ka Pandivere piirkonnal, kus vahelduv maastik on andnud ja annab perspektiivis võimalusi edasi arendada aktiivse puhkuse alasid. Rikas kultuuripärand tänu ajaloolistele isikutele (Karl Ernst von Baer, A. J. von Krusenstern, F. G. W von Struve, C. T. von Neff, F. B. von Lütke jt) ning pikaajaline traditsioon Eesti rahvuskivi – paekivi – kasutamisel pakub seal võimalusi töötada välja mitmekesine turismitoode, mille sõlmpunktideks on Kiltsi mõisakompleksi renoveerimine kaardilossiks, Muuga mõisa kultuuripärandi ja UNESCO maailmapärandisse kuuluva Struve geodeetilise kaare parem eksponeerimine, Porkuni Paemuuseum, Tamsalu lubjapark, Puhta vee teemapark, mitmed loodusrajad jne.

Lääne-Virumamaal tegutsevad Eesti Kirikute Nõukogu liikmeskirikute (Õigeusu, Katoliku, Luteri, Baptisti, Nelipühi, Adventisti, Metodisti) kogudused ja siin asuvad hulgaliselt nimetatud koguduste kirikuhooneid, mis on sageli kultuuriväärtuslikult olulised mälestised. Koos mitmete vabakogudustega

osaletakse Eesti Kirikute Nõukogu veetavas kirikuturismi projektis Teeliste kirikud, mis toob pühakodadesse tuhandeid turiste nii Eestist kui välismaalt.

Ettevõtlusalad ja ettevõtlikkus

Mitmekesisus on sobiv märksõna ka ettevõtlusalade puhul. Süstemaatiliselt ja kompleksselt on neist välja arendatud üks, Lennuki piirkonna ettevõtlusala Rakvere Linnavalitsuse algatusel. Ettevõtlusalade taristu arendamine on rahaliselt mahukas ja nende täitmine ettevõtetega pikaajaline püsiv töö.

Lääne-Virumaal on, tänu oma asukohale Eesti suurimate majandus- ja ettevõtluspiirkondade vahetus läheduses, hea võimalus ettevõtlusalade arenduseks. Investorite laiema ringi tagamiseks on vaja pakkuda suurema valikuga investeerimisvõimalusi. Seda võimaldab mitmekesiste investeerimiskohtade (ettevõtlusalade) olemasolu nii maakonnas kui ka regioonis laiemalt. Lääne-Virumaa puhul saab rääkida 6-8 ettevõtlusala arendamisest: Rakvere linnas (Lennuki ja Narva tänava piirkonnad), Rakvere vallas (Näpi-Roodevälja-Aluvere piirkond), Tapa vallas (Tapa ja Tamsalu), Viru-Nigula vallas Kunda linnas ja Aseris, Väike-Maarja vallas (Kaarma) ja Haljala vallas.

Suuremaid kitsaskohti praeguste ettevõtlusalade puhul on tehnilise taristu ebakohasus ja eri ettevõtlusalade vahel puuduv koostöö spetsialiseerumisel, turustamisel ja tööjaotusel. Selline koostöö ettevõtlusalade arendamisel on hädavajalik. Ettevõtlusalade ühine arendamisvõimekus on otstarbekas välja arendada maakondliku arenduskeskuse najal, õppides teiste maakondade (Pärnu, Ida-Virumaa jne) ettevõtlusalade arendamise pikaajalisest kogemusest.

Maakonnas puudub klassikaline ettevõtluse inkubatsiooniteenus. Soovides tõsta ettevõtlikkuse taset noorte hulgas, siduda maakonnas õppivaid noori edaspidise maakonnas tegutsemisega ning rakendada tööoskuste omandamist õppepraktika käigus, on tähtis rajada ettevõtlusinkubaator kutseharidusasutuste juurde.

Lääne-Virumaal on ühise inkubaatori loomiseks potentsiaali Rakvere Ametikoolil, Lääne-Viru Rakenduskõrgkoolil ja ka TLÜ Rakvere Kolledžil, kellest igaüks saaks pakkuda oma spetsiifilist kompetentsi ettevõtlusega alustamiseks ja ühtlasi oleks piisavalt inkubeeritavaid ettevõtlusega alustamiseks. Kaasata tuleb loomulikult maakondlik arenduskeskus oma alustava ettevõtja tugiteenusega.

Üheks olulisemaks maakonna ettevõtluskeskkonna mõjutajaks tulevikus on teadus- ja arendustöö tegemine maakondlikul tasandil.

Lääne-Viru maakonnast on alguse saanud nii mõnedki üleriigilise tuntuse pälvinud algatused noorte ettevõtlikkuse tiivustamisel. Kadrina vallas kohaliku ettevõtte, kooli ja omavalitsuse koostöös korraldatavast noorte CAD-joonestamise võistlusest on kujunenud järjepidev ja rahvusvaheline ettevõtmine. Ettevõtlusteater, kus ettevõtlikkust õpetatakse paljudele noortele meelepärasel draamameetodil, laiendab oma tegevust ja haaret. Edukalt on maakonnas rakendatud Ida-Virumaa kogemust programmi Ettevõtlik Kool raames.

Arengustrateegia perioodil on oluline jätkata noorte ettevõtlikkusele suunatud tegevuste toetamist. Üheks võimaluseks on nendega arvestada maakondlikus ettevõtluse ja tööhõive edendamise tegevuskavas.

Sotsiaalne elukeskkond

Sotsiaalse elukeskkonna strateegilisteks märksõnadeks on teenuste kättesaadavus ja kvaliteet. Elanikkonna vananemine ja ühiskonna suurem tähelepanu erivajadustega inimestele toob kaasa üha kasvava vajaduse mitmekesiste sotsiaalteenuste järele. Teiselt poolt maakonna elanikkonna vähenemine võib kaasa tuua surve sotsiaalteenuste füüsilise paiknemise võrgustikku koomale tõmmata. Hõreasustatud piirkondades tähendab see teenuste halvenevat kättesaadavust, sest vähese inimeste arvu puhul käib ühistranspordiga teenuste kättesaadavuse tagamine majanduslikult üle jõu. Haridus- ja meditsiiniteenuse puhul tuleb kindlasti silmas pidada kvaliteeti, kuna isegi teenuse formaalse kättesaadavuse puhul tarbitakse teenust väljaspool maakonda, kui kvaliteediga ei olda rahul. Maakonna põhjarannikul mõjutab sotsiaalset elukeskkonda ka elanikkonna sesoonsus – elanike arv suve- ja talveperioodil muutub oluliselt, mis teeb keerukaks sotsiaaltaristu ülalpidamise vastavalt elanike arvu muutumisele.

Tervishoiuteenuse korraldamises maakonna tasandil võiks tuua välja kaks peamist väljakutset: üldhaigla teenuse säilimine maakonnas ning esmatasandi tervisekeskuste ja väiksemate perearstifiliaalide võrgu optimaalne ülesehitus. Selleks on vaja nii riigi kui ka maakonna tasandil kokku leppida, mismoodi tagada tervisetaristu nüüdisajastamine ja millised on tervisekeskuste suhted filiaalide või iseseisvate perearstikeskustega.

Sotsiaalhoolekande teenused on kohalike omavalitsuste korraldada. Omavalitsuse suurusest ja finantsilisest võimekusest johtuvalt võib nende teenuste pakkumine suuresti varieeruda. Võimalikult ühesuguste sotsiaalhoolekandeteenuste tagatus maakonnas on väljakutseks ja selle väljakutse lahenduseks on omavalitsuste tihedam koostöö.

Võimalikult ühesuguste sotsiaalhoolekandeteenuste tagatus maakonnas on väljakutseks ja selle väljakutse lahenduseks on omavalitsuste tihedam koostöö nii omavahel kui ka vabaühendustega, sealhulgas kogu maakonda katva koguduste võrgustikuga, kellel on sageli nii kõrge motivatsioon kui ka inimressurss parandamaks kogukonna sotsiaalset elukeskkonda.

Haridus

Õpilaste arv maakonna üldhariduskoolides on õppeaastast 2006/2007 kuni õppeaastani 2016/2017 kahanenud 21 protsendi võrra, kõige rohkem just 3. kooliastmes (41%) ja gümnaasiumiastmes (38%). Koolivõrk samal perioodil olulisel määral muutunud ei ole. Lähitulevik toob kaasa muutusi koolivõrgus, eelkõige just gümnaasiumiastme korralduses läbi riigigümnaasiumite rajamise maakondadesse. Haridus- ja Teadusministeeriumi ja Rakvere linnavalitsuse vahel sõlmitud kokkuleppe kohaselt alustab 1. septembrist 2022 Rakvere linnas

õppetööd riigi pidamisel olev 540 õppekohaga gümnaasium, kus võimaldatakse gümnaasiumihariduse omandamist eelkõige Rakvere linna ja Lääne-Viru maakonna õpilastele. Linn korraldab enda pidamisel olevad Rakvere Reaalgümnaasiumi ja Rakvere Gümnaasiumi tegevuse ümber selliselt, et riigigümnaasiumi õppetegevuse alustamise hetkest lõpetatakse gümnaasiumiastmetes õppetegevus ja koolid jätkavad tegutsemist põhikoolidena. Rakvere Reaalgümnaasiumi ja Rakvere Gümnaasiumi gümnaasiumiastmes õppivatel õpilastel võimaldatakse õpinguid jätkata riigigümnaasiumis. Rakvere Täiskasvanute Gümnaasium lõpetab tegevuse hiljemalt riigigümnaasiumi õppetegevuse alustamise hetkeks, õpilased saavad omal valikul õpinguid jätkata Rakvere Ametikoolis või riigigümnaasiumis. Riigigümnaasiumi direktori ametikoha täitmiseks kuulutab ministeerium välja avaliku konkursi. Direktor asub tööle vähemalt üks aasta enne õppetöö algust. Direktor korraldab õppealajuhatajate, õpetajate, tugispetsialistide ning teiste õppe- ja kasvatusalal töötavate töötajate ametikohtade täitmiseks avalikud konkursid ja sõlmib konkursil edukaimateks osutunud kandidaatidega töölepingud hiljemalt 15. augustiks 2022. Riigigümnaasiumi õppetöö korraldamisel ja iga õpilase arengu toetamisel seatakse eesmärgiks teha koostööd põhikoolide, kutseõppeasutuste, kõrgkoolide ja ettevõtetega, samuti kasutada linna ja linnas tegutsevate asutuste (huvikoolid, spordibaasid, muuseumid, teadusasutused jne) ressursse, mille potentsiaal võimaldab mitmekesistada riigigümnaasiumi õppekavas ettenähtud valikaineid ja huviharidust.

Kaalumist vajavaks lisaaspektiks on, eriti maapiirkondades, võimalus võtta koolihooned kasutusele teiste avalike ja sotsiaalteenuste pakkumiseks.

Maakonnas saab kutseharidust omandada kahes ja kõrgharidust kahes haridusasutuses. Õpilaste arvu vähenemine annab tunda ka kutse- ja kõrgharidusasutuste tasemel, mis tähendab sisulist omavahelist konkureerimist õpilaste pärast. Maakonna arengu mõistes on oluline, et maakonnas säiliks nii kutse- kui ka kõrghariduse omandamise võimalused. Kuna õppeasutuse säilimine on seotud õppida soovivate õpilaste arvuga, on vaja pakkuda kaasajastatud ja tulevikku vaatavaid õppekavasid. Need peavad olema rohkem seotud maakonna ettevõtluskompetentsidega selleks, et siduda koolilõpetajaid edaspidi maakonnaga ja ühtlasi tagada kohalike ettevõtjate suurem toetus kutseharidusasutuste tegevusele maakonnas.

Kultuur ja sport

Maakonnas olulised kultuuriobjektid on Rakvere Teater ja Teatrikino, Rakvere Galerii, raamatukogud, rahva-, seltsi- ja külamajad, muuseumid, mõisad ja kirikud.

Maakonnas toimub aastaringselt mitmesuguseid olulise mõjuga kultuuri- ja spordisündmusi, mis panustavad muuhulgas piirkonna majandusse ja turundusse: Baltoscandali teatrifestival, Meeste Tantsupidu, Punk Laulupidu, Eesti Üldluulepidu, Viru Folk, Võsu Jazz, filmifestival „Kino maale“, Ebahariliku muusika festival Aseris, Pilliroofestival Mahus, Maaelufestival Sõmerul, Mere-ja

perepäev Kundas, Jäneda Aia- ja Lillepäevad, Jäneda Talupäevad, Jäneda Sügislaat, Sõbralaat, Eesti Saunafestival, Presidendimatk (Aegviidu-Jäneda), Lääne-Viru maakonna jooksusari, Eesti Ööjooksud, Rakke rattamaraton, Pandivere Rattaralli, Viru Maraton (Estoloppeti sari), Tamsalu-Neeruti suusamaraton (Estoloppeti sari) ja Viru Rall. Lisaks toimuvad kõikides valdades traditsioonilised valla- ja linnapäevad, laadad jms kohaliku elu ilmsestavad üritused.

Eesti Spordiregistri andmetel on Lääne-Virumaal 210 spordiobjekti, 6 spordikooli ja 126 spordiorganisatsiooni ning 117 kutselist treenerit. Hästi toimiv spordivaldkond on tervisliku elukeskkonna oluliseks osaks. Seetõttu tuleb leida lahendusi maakonna sportimisvõimaluste mitmekesistamiseks, infrastruktuuride uuendamiseks ja rajamiseks, suunata inimesi liikuma, rajades uusi ja uuendama vanu terviseradu, palliplatse, välijõusaale ja staadioneid, jms.

Kodanikuühendused

Maakonnas on üle 1400 kodanikuühenduse ning lisaks sellele 4 piirkondlikku LEADER-programmi tegevusgruppi, kellel on suur roll just piirkondliku arengu määramisel. Arvestades rahvastiku vähenemise suundumust, eriti keskustest kaugemale jäävates piirkondades, ja sellega seoses üha kulukamat sotsiaalteenuste kättesaadavuse tagamist ja survet teenuseid keskustesse koondada, peab käesoleval ajal kindlasti leppima kokku kogukonnateenuste - lastehoid, huvitegevus ja kogukonna turvalisus - edasiarendamise osas. Nende teenuste korraldamise aluseks peab erinevalt senisest üksikprojektipõhisest praktikast olema püsiv kokkulepe teenuse pakkuja ja teenuse tellija vahel ning sellele vastav pidev rahastamine.

Avaliku ruumi planeerimine

Hästi korraldatud avalik ruum on samuti oluline teema, mis puudutab sotsiaalse elukeskkonna kvaliteeti. Maakonna kui atraktiivse elamiskoha maine hoidmiseks, ettevõtluskeskkonna soodustamiseks, üldise turvatunde kasvatamiseks, elamiskeskkonna väärtuse suurendamiseks on vajalikud avaliku ruumi arendamise tegevused maakonna suuremates linnades kui ka väiksemates asulates.

4.2. MAAKONNA TUGEVUSED, KONKURENTSIEELISED, ARENGUVAJADUSED

Kokkuvõtlikult on toodud Lääne-Viru maakonna tugevused ja nõrkused alljärgnevalt:

TUGEVUSED	Tugeva ekspordipotentsiaaliga mitmekesine majandus
	Efektiivne põllumajandustootmine
	Asukoht Tallinn-Peterburi arengukoridoris
	Maakonnakeskuse hea maine
	Tuntud ja kaasajastatud turismikompleksid (Lahemaa, mõisad, AQVA keskus)
	Atraktiivne suvine elukeskkond põhjarannikul

	Maakonnaülesed kultuuriüritused
	Tugevad piirkondlikud algatusrühmad
	Noorte ettevõtlikkusele suunatud initsiatiivid (CADrina; ettevõtlusteater)
	Kõrg- ja kutsehariduse omandamise võimalus piirkonnas
	Rakvere Teater kui loomemajanduse keskus
	Atraktiivne, puhas ja mitmekesine looduskeskkond (Lahemaa, rannik, meri, järved, erinevad maastikukaitsealad)

Tabel 1. Lääne-Viru maakonna tugevused

NÕRKUSED	Rahvastiku vähenemine, vananemine ja väljaränne
	Maakonna lõunaosa ääremaastumine
	Maakonna linnade ja külade nõrk areng
	Rannikuala potentsiaali alakasutus (väikesadamad, turismiteenuste olemasolu ja mitmekesisus)
	Aastaringsete püsielanike vähesus rannikualal
	Maakonna ettevõtluse ja ametialase hariduse nõrk seos
	Tervikliku maakondliku koostöö puudumine
	Maakonna vähene osalus rahvusvahelistes projektides
	Liiga suur piirkondlik varieeruvus sotsiaalsete teenuste kättesaadavuses ja kvaliteedis

Tabel 2. Lääne-Viru maakonna nõrkused

Lääne-Viru maakonna tugevuste arendamine võimaldab saada konkurentsieelise, muutudes atraktiivseks majandus- ja elukeskkonnaks Põhja-Eesti regioonis, kasutades ära rahvusvahelisi liikumiskoridore nii maal kui merel majanduse arendamiseks, arendades kultuuri-, pere- ja aktiivse turismi võimalusi, tähtsustades kohaliku toidu ja teenuste arendamist maaettevõtluse mitmekesistamisel ning kogukonnateenuste arendamist maapiirkondade arengu tasakaalustamiseks.

Eelnevast tulenevalt on seatud olulisemad väljakutsed (perioodil 2030+) kolme põhisuuna arendamisel:

4.2.1. INIMARENG

- Ühtsete, kvaliteetsete avalike teenuste kättesaadavus maakonnas.
- Suurenenud elanike iseseisev toimetulek ja erinevate elanikegruppide integratsioon.
- Toimib elus edasijõudmist toetav üldharidussüsteem.
- Konkurentsivõimelise kutse- ja kõrghariduse omandamise võimalus maakonnas.
- Võimalused huvi- ja vaba aja tegevusteks kõikjal maakonnas.
- Ambulatoorse ja statsionaarse meditsiiniteenuse säilimine maakonnas.
- Sobiva elukeskkonna kujundamine.

4.2.2. MAJANDUSARENG

- Maakonna kompetentsidest lähtuva mitmekesise ja konkurentsivõimelise ettevõtluse toimimine. Teadus- ja arendustegevuse toomine maakonda.
- Maakonna ettevõtluskeskkonna integreerimine Soome lahe majandusruumi.
- Kohaliku ressursi paikse töötlemise ja kasutamise oskuse suurendamine.
- Ettevõtlusalade arendussüsteemi toimimine.
- Uute ja suurema lisandväärtusega töökohtade loomine.
- Noorte ettevõtlikkuse suurendamine.
- Regiooni ettevõtluse vajadusi arvestav kutse- ja kõrgharidus.

4.2.3. TEHNILINE TARISTU

- Kunda-Kotka/Loviisa regulaarühenduse toimimine.
- Elektriraudtee (reisirongiliiklus) rajamine Rakvere ja Kundani ning reisirongi ühendussageduste suurenemine Rakveres, Tamsalus, Kiltsis ja Rakkes.
- Neljarealise Tallinn-Narva maantee (E20) väljaehitamine maakonna ulatuses.
- Väikesadamate võrgustiku toimimine.
- Kunda, Tapa ja Rakvere-Näpi logistikakeskuste arendamine.
- Üle-maakonnalise kergliiklusvahendite rendi-ja teenindustaristu toimimine.
- Maa tasakaalustatud kasutamine põllumajandustootmise, maavarade kasutamise, loodus- ja kultuuripärandi säilitamiseks ning elukeskkonna arendamiseks.
- Rannikuala tasakaalukas arendamine ja mereala intensiivsem kasutamine.
- Vooluveekogude seisundi parandamine.
- Hajureostuse vähendamine.
- Jäätmete käitlus- ja kogumissüsteemi toimimise tagamine.
- Energiasäästu rakendamine hoonete rekonstrueerimisel ja uute rajamisel.

5. VISIOON

Lääne-Virumaa on stabiilse elanikkonnaga piirkond Soome lahe Lõunakaare arengukoridoris, mida iseloomustab mitmekesine majandus ja atraktiivne elukeskkond.

Paindlikud kahesuunalised ühendused Tallinna, Jõhvi, Narva ja Tartuga on taganud maakonna elanikele võimaluse ilma elukohta vahetamata saada osa laialdasest töö- ja teenuste turust, võimaldades maakonnal samas olla ligitõmbavaks töö-, puhke- või teenuskohaks oma naaberpiirkondade elanikele.

Regulaarne laevaühendus Kunda ja Kotka/Loviisa vahel on lähendanud Soome lahe vastaskallastel asuvaid piirkondi nii majanduslikult kui ka sotsiaalselt. See ühendus on andnud ka teistele Kesk- ja Lõuna-Eesti ning Ida-Soome piirkondadele lisavõimaluse piiriüleseks suhtluseks põhja-lõuna suunal.

Avatud ja kaasav ruumiline planeerimine on võimaldanud saavutada maakasutuses kokkulepped, mis tagavad loodus- ja elukeskkonna säilimise, luues samas eelduse perspektiivsete loodusressursside otstarbekaks majandamiseks.

Maakonnas on toimiv, omavahel ühendatud kohalike keskuste võrk, mille kaudu on tagatud optimaalne avalike ning esmavajalike äriteenuste kättesaadavus kogu maakonna territooriumil. Sotsiaalsete teenuste, sealhulgas üldharidus-, sotsiaalhoolekande ja tervishoiuteenuste võrgustik on optimeeritud eesmärgiga tagada teenuste ühtlane kõrge kvaliteet nii maakonnas kui ka võrreldes naaberpiirkondadega. Järjepidevalt arendatud ja toetatud kogukonnateenus on aidanud kaasa teenuste kättesaadavusele ka maakonna kaugemates ja hõredamini asustatud piirkondades. Maakonna koolid pakuvad jätkuvalt võimalust omandada maakonnas kõrg- või kutseharidus.

Mitmekesise ettevõtlusstruktuuri on taganud ühine arendus- ja koostöö maakonna ettevõtluskeskkonna tutvustamisel ja ettevõtlusalade taristu arendamisel. Maakonna ettevõtluse peamiseks konkurentsieeliseks on kujunenud piirkonna kompetentsil põhinevate toodete ja teenuste arendamine ning oskuslik turustamine nii Eestis kui ka väljaspool Eestit. Edu selles on taganud maakonnas asuvad teadus- ja arendusasutused ning nendega tihedat koostööd tegevad maakonna ja regiooni ettevõtjad ning kutseõppe- ja kõrgharidusasutused.

Maakonna omavalitsuste aktiivne ja kaalutletud tegevus elamuehituse planeerimisel on olnud üheks tagatiseks, et elanike arv maakonnas püsib stabiilne.

6. STRATEEGILISED VALIKUD

6.1. STRATEEGILISED EESMÄRGID

- **Säilitatud loodus- ja elukeskkond tasakaalustatud maakasutuse kaudu.**
- **Suurem majanduslik ja logistiline integreeritus Põhja-Eesti regioonis.**
- **Rahvusvaheliste arengukoridoride sõlmpunktid maakonnas.**
- **Sotsiaalteenuste kõrge kvaliteet ja kättesaadavus.**
- **Säilitatud maakonna identiteet ja traditsioonid, loodud väärtuste hoidmine.**
- **Lisandväärtusi loov haridusvõrgustik.**
- **Suurenenud ettevõtlikkus ja ettevõtluse konkurentsivõime maakonna kompetentsidest lähtuvalt. Maakonnas rahvusvahelist koostöövõrgustikku omav teadus- ja arenduskeskus.**
- **Elukestva õppe võimaluste tagatus läbi kõrg-, kutse- ja huvihariduse maakonnas.**
- **Maakonna elanike tervena ja kaua elatud eluaastad.**

Strateegiliste eesmärkide üldised mõõdikud ja sihtväärtused on järgmised:

MÕÕDIK	SIHTVÄÄRTUS 2030
Maakonna elanike arv	Mitte rohkem kui 7% vähenemist. *Algtase 59 791 elanikku (2018. a Statistikaameti andmed)*
Maakondlik SKP	Mitte vähem kui 2,8% Eesti SKP'st. *Algtase 2,8% (2017. a Statistikaameti andmed)*
Keskmine palk	Ühtima Eesti keskmise palgaga. *Algtase 1 030 eurot, Eesti keskmine 1155 eurot (2018. a Maksu- ja Tolliameti andmed)*
Ettevõtlusaktiivsus	90 ettevõtet 1000 elaniku kohta. *Algtase 75,5 ettevõtet 1000 elaniku kohta (2017. a Statistikaameti andmed)*
Maakonna külastajate arv	Suurenenud vähemalt 15%. *Algtase 115 244 majututatut inimest maakonnas (2018. a Statistikaameti andmed)*
Kõrgharidusega inimeste osakaal	Mitte vähem kui Eesti keskmine. *Algtase 22,5% Eesti keskmine, 15% Lääne-Virumaa osakaal (2018. a Statistikaameti andmed)*
Kodu-Keskus-Kodu kättesaadavusaeg	Mitte rohkem kui 3 tundi. *Algtase selgub uuringu läbiviimisel (Lääne-Viru maakonna liikumisuuringu koostamise*

	prognoositav läbiviimise aeg on 2019-2020)
Sotsiaalsete teenuste kasutamine väljaspool maakonda	Alla 10% kasutajatest. Elanike rahulolu sotsiaalteenustega vähemalt 80%. *Algtase selgub uuringu läbiviimisel (Prognoositav rahulolu-uuringu läbiviimise aeg on 2019)*
Tervena elatud aastad	Mehed 60 eluaastat. *Algtase 57,13 (2016/2017 Tervisestatistika ja terviseuuringute andmebaas)* Naised 63 eluaastat. *Algtase 60,82 (2016/2017 Tervisestatistika ja terviseuuringute andmebaas)*

Tabel 3. Mõõdikud ja sihtväärtused

6.2. MAAKONNA ARENDAMISE PÕHIMÕTTED JA VÄÄRTUSED

Maakonna arendamise eesmärk on kompleksse, osapooli hõlmava, kestva arendussüsteemi kaudu tugevdada kõikide arenguvaldkondade konkurentsivõimet ja seeläbi tõsta maakonna elanike elukvaliteeti.

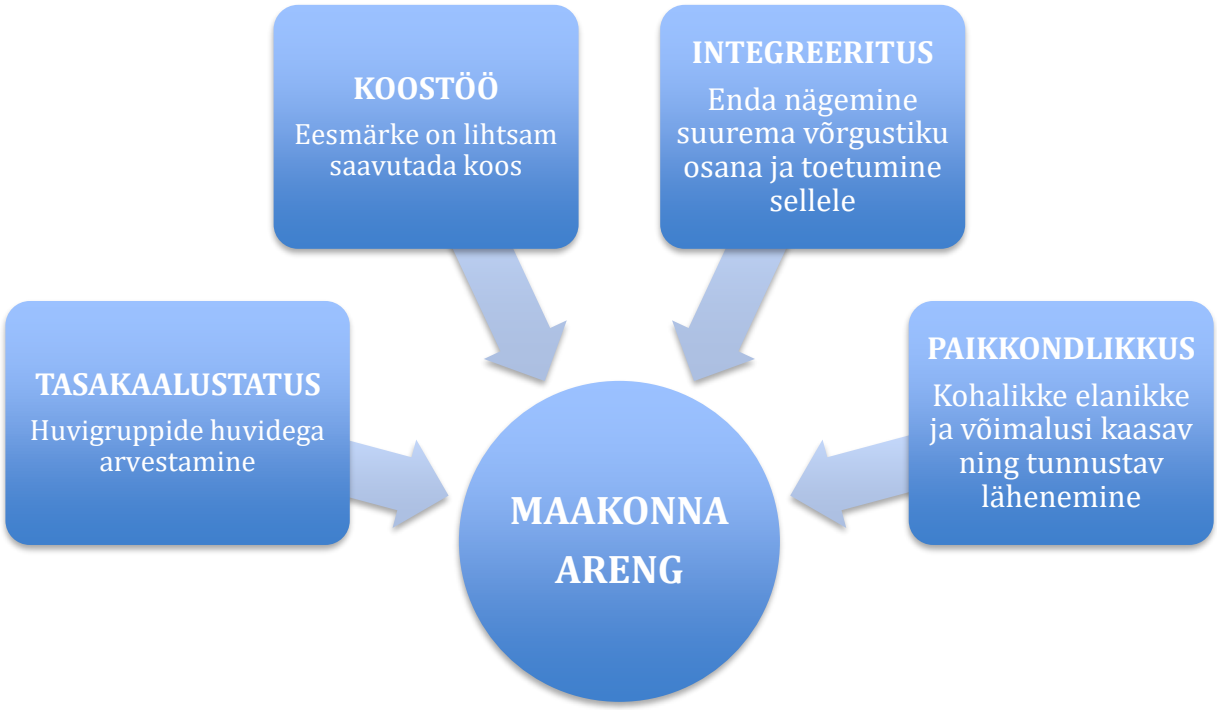

Joonis 2. Maakonna arendamise väärtused ja põhimõtted

6.3. MAAKONNA PÕHISUUNAD JA ARENGUVALDKONNAD

6.3.1 PÕHISUUND "INIMARENG"

ARENGUVALDKOND "AVALIKUD TEENUSED"	
Eesmärgid	**Tegevussuunad**
1. Tallinn-Narva regionaalne toimepiirkond.	1.1. Rakveres on avalikke teenuseid koondav riigiasutuste piirkond. 1.2. Koostöö tegemine Ida-Virumaa ja Harjumaaga Tallinn-Narva toimepiirkonna arendamisel.
2. Kohalikud omavalitsused tagavad avalike teenuste kättesaadavuse.	2.1. Kohalike omavalitsuste maakondlik koostöö ja ühistegevus. 2.2. Omavalitsuste investeeringud avalike teenuste parandamiseks ja keskuste ruumiliseks kujundamiseks.
3. Koostöö Lääne-Viru maakonna sõprusmaakondade ja – piirkondadega.	3.1. Rahvusvahelise koostöö arendamine.
Tulemusnäitajad	
• *Maakonna ja omavalitsuste juhtimine on suunatud arengule ja avatusele.* • *Avalike teenuste mitmekesisus.* • *Rahvaarvu vähenemine on pidurdunud.* • *Elanike rahulolu teenustega on kasvanud.* • *Koostöö kontaktide ja koostöölepingute arv on kasvanud.* • *Ühistegevuse ja -projektide arv naabermaakondadega on kasvanud.*	
ARENGUVALDKOND "HARIDUS"	
Eesmärgid	**Tegevussuunad**
1. Igale õpilasele on loodud individuaalset ja sotsiaalset arengut toetav, õpioskusi, loovust ja ettevõtlikkust arendav õpikeskkond.	1.1. Maakondliku hariduselu korraldamine. 1.2. Omavalitsuste investeeringud haridusobjektidesse (sh energiatõhusus).
2. Kõigile on loodud võrdsed võimalused elukestvaks õppeks.	2.1. Täiend- ja ümberõppevõimaluste arendamine – rakendus- ja ametiõppe

	võimaluste arendamine. 2.2. Haridusvaldkonna juhtide ja õpetajate koolituste läbiviimine maakondlikul tasandil.
Tulemusnäitajad	
• *Kvaliteetne alus- ja üldharidus ning täiend- ja ümberõpe on kättesaadav kõigile.* • *Keskhariduse omandanute osatähtsus (20-24 aastastest) on kasvanud.* • *Edukus tööjõuturul on kasvanud.*	
ARENGUVALDKOND "KULTUUR JA SPORT"	
Eesmärk	**Tegevussuunad**
1. Rohkem kvaliteetseid sündmusi, erinevate sihtgruppide vajadustega arvestamine.	1.1. Kultuuriobjektide arendamine mitmekesistamise eesmärgil. 1.2. Toimib kultuuri valdkondlik võrgustik.
2. Raamatukogude keskkond on kaasajastatud.	2.1. Raamatukogude teenuse arendamine.
3. Maakonnas on mitmekesised sportimisvõimalused erinevatele sihtgruppidele.	3.1. Lääne-Viru maakonnas on välja arendatud spordiobjektid ja toimib terviseradade võrgustik. 3.2. Spordivaldkonna maakondlik koostöö.
Tulemusnäitajad	
• *Maakonnas on esindatud võimalikult lai skaala erinevaid kultuurivaldkondi ja kultuuritegevusi.* • *Raamatukogu teenuste kättesaadavus.* • *Iga teine inimene tegeleb liikumisharrastusega.* • *Kõikidel noortel on võimalus tegeleda spordiga ja osaleda omaealiste võistlustel. Treeningtingimused on välja arendatud.* • *Noori juhendavad ainult kutsekvalifikatsiooniga treenerid, kes on motiveeritud ja tasustatud vastavalt nende tasemele.*	
ARENGUVALDKOND "TURVALISUS, RAHVATERVIS, SOTSIAALHOOLEKANNE"	
Eesmärk	**Tegevussuunad**

1. Lääne-Viru maakonnas on mitmekesine tervishoiusüsteem.	1.1 Tervishoiu võrgustiku arendamine.
2. Toimiv, süsteemne ja jätkusuutlik terviseedendus Lääne-Virumaal.	2.1. Terviseedenduslikud ühistegevused (koolitusprogrammid, teavitused jms.) sihtgruppidele prioriteetsetes valdkondades. 2.2. Alaealistega tegelevate sidusrühmade teavitamine sõltuvusainetest. 2.3. Väärikas vananemine - eakate sihtgrupiga seonduvate tegevuste arendamine. 2.4. Lasteaia- ja koolilaste kehalise aktiivsuse suurendamine ja toitumisharjumuste parandamine. 2.5. Tervislik eluviis ja "tervist edendavad" tööandjad.
3. Kvaliteetsed ning kättesaadavad sotsiaalteenused.	3.1. Sotsiaalteenuste kättesaadavuse tagamine.
Tulemusnäitajad	
• *Maakonna elaniku tervena elatud aastate arv on kasvanud.* • *Iseseisva eluga toimetulek on paranenud.* • *Registreeritud kuritegevuse tase ja kannatanute ning hukkunute arv liiklusõnnetustes, uppumissurmades ja tulekahjudes on langenud.* • *Sotsiaalteenused on kvaliteetsed ja kättesaadavad kõikidele sihtgruppidele.* • *Elanike rahulolu sotsiaalteenustega on kasvanud.*	
ARENGUVALDKOND "NOORSOOTÖÖ"	
Eesmärgid	**Tegevussuunad**
1. Väärtustatud ja kaasav noorsootöö.	1.1. Maakondliku noorsootöö arendamine. 1.2. Noortetegevuse ja vaba aja võimaluste arendamine.
Tulemusnäitajad	
• *Noorsootöö piirkondlik kättesaadavus on suurenenud.* • *Maakonna noorte vajadusest lähtuvad võimalused arenguks ja eneseteostuseks on kasvanud.*	

ARENGUVALDKOND "VABAÜHENDUSED"	
Eesmärgid	**Tegevussuunad**
1. Toimib vabaühenduste ja omavalitsuste koostöö ja ühistegevus.	1.1. Vabaühenduste koostöö maakondlikul tasandil.
2. Tugevad ja motiveeritud vabaühenduste eestvedajad.	2.1. Koolitus- ja motivatsiooniprogrammide läbiviimine. 2.2. Avastame läbi kogemuste vabaühenduslikke võimalusi.
3. Sotsiaalsele ettevõtlusele on Lääne-Virumaal loodud soodsad tingimused.	3.1. Teadlikkuse suurendamine sotsiaalsest ettevõtlusest.
Tulemusnäitajad	
• *Kodanikeühendustes tegutsevate inimeste osatähtsus maakonna elanikkonnast on kasvanud.* • *Kodanikeühendused on aktiivselt toimivad ja jätkusuutlikud.* • *Sotsiaalse ettevõtlusega tegelevate organisatsioonide arv on kasvanud.*	

Tabel 4. Põhisuund "inimareng"

6.3.2. PÕHISUUND "MAJANDUSARENG"

ARENGUVALDKOND "ETTEVÕTLUS JA TÖÖHÕIVE"	
Eesmärk	**Tegevussuunad**
1. Suurenenud noorte ettevõtlikkus ja noorte poolt loodud ettevõtete arv.	1.1. Ettevõtlusõppe arendamine haridusasutustes.
2. Suurem ettevõtlusaktiivsus ja töökohtade lisandväärtus.	2.1. Ettevõtlusekeskkonna tugissüsteemi ja koostöövõrgustike arendamine. 2.2. Maakondliku innovatsioonisüsteemi arendamine. 2.3. Ametiõppe tihenenud seos piirkonna ettevõtlusega.
3. Ettevõtluskeskkonna arendamine.	3.1. Väikesadamate võrgustiku arendamine. 3.2. Toimivad ettevõtlusalad/ettevõtlus

	piirkonnad.
4. Mitmekesine külastuskeskkond.	4.1. Turismivaldkonna maakondlik juhtimine/suunamine/turundamine. 4.2. Investeeringud külastus- ja puhkekeskkonda.
Tulemusnäitajad	
• *Noorte poolt loodud ettevõtete arvu kasv.* • *Ettevõtlusaktiivsuse kasv.* • *Ettevõtete konkurentsivõime kasv.* • *Ettevõtete koostöövõrgustike arvu kasv.* • *Välja arendatud väikesadamate võrgustik.* • *Ettevõtlusalad/-piirkonnad on väljaarendatud ja toimivad.* • *Madalhooaja ööbimiste arv on kasvanud.* • *Maakonda on lisandunud uusi atraktsioone.* • *Külastajate arv igal aastal on suurenenud.*	

Tabel 5. Põhisuund "majandusareng"

6.3.3. PÕHISUUND "TEHNILINE TARISTU JA ÜHISTRANSPORT"

ARENGUVALDKOND "KESKKONNATARISTU"	
Eesmärk	**Tegevussuunad**
1. Kaasaegne jäätmekogumis-süsteem.	1.1. Jäätmekäitlus võrgustiku väljaarendamine maakonna tasandil.
2. Mitmekesisem ja kättesaadavam keskkonnaharidus.	2.1. Keskkonnaalased projektid ja ühistegevused.
3. Tasakaalustatud maakasutus.	3.1. Määratletud on aktiivse looduspuhkuse alad. 3.2. Maakasutust suunavate ühistegevuste läbiviimine. 3.3. Korrastatud maastikud ja veealad.
4. Elukeskkond on korras ja puhas.	4.1. Vanade ja kasutusväärtuseta hoonete/rajatiste lammutamine. 4.2. Investeeringud väikeasulate ühisveevärgi- ja kanalisatsioonisüsteemidesse, sadevee süsteemidesse.
Tulemusnäitajad	
• *Heitvete puhastamise ja jäätmete taaskasutamise tase on kasvanud.*	

- *Keskkonnateadlikumad inimesed – koolitus-, teavitusprojektide arv on kasvanud.*
- *Korrastatud objektide arv on kasvanud.*
- *Kvaliteetset joogivett kasutavate inimeste arv on tõusnud.*
- *Kanaliseeritud majapidamiste osakaal kasvanud.*

ARENGUVALDKOND "ÜHISTRANSPORT, ENERGEETIKA JA IT-TARISTU"

Eesmärk	Tegevussuunad
1. Head ühendused töö- ja tööjõuareaalidega.	1.1. Ühistranspordiliinivõrgu arendamine. 1.2. Raudteeühenduse arendamine.
2. Hajaasustuses võrguühenduseta piirkondades elu- ja ettevõtluskeskkonna arendused.	2.1. Koostöö ja ühistegevuse arendamine võrguühenduseta piirkondade liitmiseks võrkudega. 2.2. Elektriühenduste kindlustamine.
3. Rahvusvaheliste ühenduste olemasolu Lääne-Virumaal.	3.1. Regionaalse sadama arendamine Kundas, regulaarse laevaliikluse loomine.
4. Rohkem alternatiivse ja taastuvenergia lahendusi Lääne-Virumaal.	4.1. Investeeringud ühiskondlike hoonete alternatiivenergia lahendustesse.
5. Minimiseeritud energiakaod kaugküttesüsteemides ning maksimaalne energiasääst tänavavalgustuses.	5.1. Kaugküttesüsteemide arendamine. 5.2. Tänavavalgustussüsteemide arendamine.
6. Kaasajastatud maakonna olulised transpordisõlmed.	6.1. Regionaalsel tasandil oluliste teede arendamine ning kohalike transpordisõlmede ja teede arendamine. 6.2. Jalg- ja jalgrattateede arendamine.

Tulemusnäitajad

- *Loodud on parvlaevaühendus Soomega.*
- *Vähenenud sõiduaeg, reisimugavuse tõus.*
- *Kaablisse viidud madalpingeliinide osakaal on tõusnud.*
- *Uuel tasemel kõrgepingeühenduste arv naabermaakondade ja riikidega on kasvanud.*
- *Kiiret internetti kasutavate majapidamiste arv on kasvanud.*
- *Elanikkonna rahulolu on kasvanud.*
- *Kasvanud ühenduste arv.*
- *Suurenenud ühistranspordiga läbitud kilomeetrite arv ja liinivõrk.*

• *Kaubamahud on suurenenud.* • *Taastuvenergia osakaal on tõusnud.* • *Energiakaod on vähenenud.* • *Mustkattega teede osatähtsuse tõus.* • *Uute kergliiklusteede osatähtsuse kasv.*

Tabel 6. Põhisuund "tehniline taristu ja ühistransport"

7. SEOSED TEISTE ARENGUDOKUMENTIDEGA

Läbi viidud riiklike arengudokumentide analüüsist selgus, et Lääne-Viru maakonna arengustrateegia aitab ellu viia paljudes riiklikes arengudokumentides toodud eesmärkide täitmist. Samuti on võimalik täheldada, et riiklikud arengudokumendid toetavad Lääne-Viru maakonna arengustrateegias seatud eesmärke. Riikliku tasandi arengudokumentide puuduseks võib lugeda nende keskendumist kitsamalt valdkonna arendamisele, kuid välja on jäetud valdkonna arendamise regionaalne aspekt. Maakonnastrateegia muutmise protsessis tuli leida seoseid Eesti riiklike arengukavadega. Paraku tuleb siinkohal öelda, et maakonnastrateegiate koostamise/muutmise etapis, on paljudes riiklikes valdkondades alustatud uute arengudokumentide koostamisega (arengudokumentide perioodid lõpevad üldiselt 2020 aastal) ning kindlasti tuleb täiendav analüüs läbi viia lähema paari aasta jooksul kui riiklikud suunad on konkretiseerunud.

Lääne-Viru maakonna arengustrateegia on kooskõlas regionaalse tasandi arengudokumentidega. Regionaalse tasandi arengudokumentideks on Lääne-Viru maakonnaplaneering (koos teemaplaneeringutega), Lääne-Viru maakonna tervise- ja heaoluprofiil ning naabermaakondade arengustrateegiad. Lähtuvalt analüüsisit võib kokkuvõtlikult öelda, et maakondade arengustrateegiad on koostatud ühtsetel alustel ning samade juhendmaterjalide järgi. Täiendavalt vahetati infot ja oma kogemusi ühistel seminaridel ja infopäevadel.

Lääne-Viru maakonna kohalike omavalitsuste arengukavad, nende tegevuskavad, investeeringute kavad ja eelarvestrateegiad olid oluliseks sisendiks maakonna arengustrateegia ja selle tegevuskava koostamisel. Maakonna arengustrateegia on Lääne-Virumaa kohalike omavalitsuste strateegiliste dokumentidega heas kooskõlas. Lääne-Viru maakonna arengustrateegia toetab igati maakonna kohalike omavalitsuste arengukavades seatud eesmärke ja tegevuste elluviimist.

LEADER tegevuspiirkondade strateegiad on samuti väga oluline sisend maakonnastrateegiasse. Eelkõige lähtudes asjaolust, et LEADER tegevuspiirkonnad tegutsevad kolme sektori (avalik, kolmas ja ettevõtlus) otseses koostoimes ning strateegiates toodud meetmepaketid on väljatöötatud otsestest tegevuspiirkonna vajadustest lähtuvalt. Tegevuspiirkondade strateegiates toodu väärib igati kaasamist maakonnastrateegia elluviimisel.

Seoste tabel on toodud Lisas 1.

7.1. LÄÄNE-VIRUMAA OOTUSED RIIGITASANDILE

Strateegiaprotsessis koondati Lääne-Viru maakonna ettepanekud ootustena riigitasandile:

- Reisirongi liikluse liinivõrgu tihendamine (sh Virumaa siseliin, Kunda haru), kiiruse suurendamine. Tallinn-Narva raudtee väljaehitamine vajadustele

vastavalt ja reisirongide veeremi uuendamine ning rongide arvu suurendamine.
- Tallinn-Narva maantee (E20) väljaarendamine neljarealiseks Haljala-Kukruse lõigul.
- Kiire internetiühenduse viimine maapiirkondades lõpptarbijani.
- Kunda sadama reisijatekai ja reisterminali kaasfinantseerimine.
- Tööstus- ja ettevõtlusalade, logistikakeskuste arendamine ja nende ühine turundamine.
- Töötada välja regulatsioonid ja mehhanismid riigi maa ja kinnisvara mõistlikel tingimustel võõrandamiseks kohalikele omavalitsustele elamu- ja tootmisalade arendamiseks.
- Elamispindade (sh üüripinnad) rajamise toetusmeetme väljatöötamine ja rakendamine turutõrkepiirkondades, sh erinevate elamispinna soetamise, rajamise ja varustamise toetusskeemide (nt KredEx'i-laadsed) väljatöötamine ja rakendamine.
- Väärtuslike põllumajandusmaade säilitamist ja kasutamist puudutava regulatsiooni ja meetmete väljatöötamine ja rakendamine. Väärtuslike põllumajandusmaade piiride täpsustamine.
- Jätkata huvihariduse ja huvitegevuse rahastamist, tagamaks igale noorele üks talle sobiv huviring tasuta kodulähedases piirkonnas. Suurendada LTT valdkonna huvihariduse rolli ja selle laialdasemat propageerimist.
- Oluliselt suurendada teadus- ja arendustegevuse rahastamist regioonides ning töötada välja nende saavutuste praktikasse rakendamise meetmed ja need ellu viia.
- Hajutatuma taastuvatel ja kohalikel energiaallikatel baseeruva energiatootmise (sh elektri tootmine) ja energia salvestamisvõimaluste väljaarendamise toetamine.
- Hoonete energiatõhususe meetmete rakendamine.
- Tervishoiuvõrgustiku arendamine läbi meetmete rakendamise.
- Tagada perearstide, alustavate arstide, õdede, ämmaemandate, bioanalüütikute (laborantide) olemasolu maakonnas, sh võimalustena kaaluda nii stardipakettide või motivatsioonipakettide rakendamist ja muid võimalusi.
- Kõrghariduse omandamise säilimine maakonnas.
- Kohalike omavalitsuste tulubaasi suurendamine.

8. ELLUVIIMISE KORRALDUS JA SEIRE

Maakonna arengustrateegia roll, seosed teiste strateegiliste dokumentidega ja elluviimise põhimõtted on kirjeldatud kohaliku omavalitsuse korralduse seaduses. Maakonna arengustrateegia on maakonnatasandi arengudokument, millest oma tegevustes lähtuvad dokumendi kinnitanud osapooled.

Kõige üldisemalt on maakonnastrateegia aluseks riigieelarvest ja muudest fondidest lisavahendite taotlemisele ning riiklike investeeringute kavandamisele. Lisaks on maakonnastrateegia aluseks kohalike omavalitsuste ühistegevuste kavandamisele maakonnas ning koostöö tegemisele väljaspool maakonda nii siseriiklikul kui rahvusvahelisel tasandil.

Lääne-Viru maakonna arenguastrateegiat 2030+ viib ellu, seirab ja selle uuendamist korraldab Lääne-Viru Omavalitsuste Liit (VIROL). Dokumendi on vastu võtnud VIROLi üldkoosolek ja heaks kiitnud Lääne-Viru maakonna kohalike omavalitsuste üksuste volikogud.

Tegevuskava elluviimine toimub peamiselt läbi maakondlike ühistegevuste korraldamise ja läbi investeeringute teostamise rahastamisotsuste saamisel. Maakonnatasandil tegevuskavas toodud investeeringud ei ole tähtsuse järjekorda seatud. Vajadusel on võimalik võtta objektide nimekirjad tegevuskavast ning korraldada objektide tähtsuse järjekorda seadmine eraldi tegevuskava väliselt, võimaldades seeläbi kõikidele osapooltele võrdsed tingimused konkureerimiseks. Lisaks säilib objektidel nii võimalus saada vahendeid teistest fondidest. Objektide tähtsuse järjekorda seadmise korraldab VIROL.

Strateegia seire toimub iga-aastaselt. See algatatakse VIROL-i juhatuse poolt ning seda korraldab VIROL. Seiret viiakse läbi kasutades erinevaid meetodeid (uuringud, analüüsid, küsitlused, statistilised analüüsid jms.). Seire tulemustest ja strateegia muutmise vajadusest teavitab juhatus VIROLi üldkoosolekul. Edasi toimub strateegia täiendamine vastavalt VIROL-i üldkoosoleku otsusele.

Strateegia tegevuskava uuendamisega tegeletakse iga-aastaselt. Seda korraldab samuti VIROL. Tegevuskava uuendamine viiakse läbi paralleelselt maakonna kohalike omavalitsuste arengukavade, tegevuskavade ja eelarvestrateegiate ülevaatamisega. Lisaks vaadatakse tegevuskava üle veel ka maakonnaplaneeringute tegevuskavade, maakonna tervise- ja heaoluprofiili tegevuskava ning maakonna teiste organisatsioonide (nt Lääne-Viru Arenduskeskus, LEADER tegevuspiirkonnad jt) tegevuskavade ning ka riiklike investeeringute kavade osas. Enne tegevuskava kinnitamist VIROL-is tuleb tegevuskava heaks kiita maakonna kohalike omavalitsuste üksuste volikogude poolt. Maakonnastrateegia tegevuskava võetakse vastu igal aastal järgnevaks nelja-aastaseks perioodiks VIROL üldkoosoleku poolt.

Maakonnastrateegia seire tulemused avalikustatakse VIROLi veebilehel. Täiendatud või muudetud maakonnastrateegia ja tegevuskava avaldatakse VIROL veebilehel ja maakonna kohalike omavalitsuste veebilehtedel.

9. TEGEVUSKAVA

Lääne-Virumaa arengustrateegia tegevuskava on kavandatud lähima 4 aasta lõikes, mis annab piisava ajalise mahu kavandatu elluviimiseks. Tegevuste läbiviimise eest vastutavad kindlad organisatsioonid koostöös partneritega, kes on määratletud tegevuskavas vastava tegevuse juures. Lisaks on tegevuskavas kirjeldatud võimalikud rahastamisallikad. Peamiselt on nendeks riigieelarvelised vahendid, omavalitsusliidu ja omavalitsuste enda eelarve ning teiste partnerite eelarved. Suuremate investeeringute ja ühistegevuste arendamisel on arvestatud ka Euroopa Liidu uue perioodi vahenditega.

Tegevuskavas toodud objektid ja tegevuste järjekord ei ole koostatud tähtsuse järjekorras. Tegevuskavas kajastatud võimalike investeeringute asukohtade loetelu ei ole lõplik.

Tegevuskava ellu viimine ja ajakohastamine on kirjeldatud käesoleva strateegia peatükis 8. Elluviimise korraldus ja seire.

Tegevuskava on maakonna kohalike omavalitsuste volikogude poolt heaks kiidetud eraldi dokumendina pealkirjaga “Lääne-Viru maakonnastrateegia 2030+ tegevuskava perioodiks 2019-2022”. Perioodina toodud aastaarvud hakkavad muutuma vastavalt iga-aastasele tegevuskava muutmisele.